

Aan het Inspraakpunt Natura 2000
t.a.v. gebied 78 (Oostvaardersplassen)
Postbus 30316
2500 GH Den Haag

Betreft: Zienswijze ontwerp-aanwijzingsbesluit Natura2000-gebied #78 Oostvaardersplassen

Almere, 15 februari 2007

Geachte heer/mevrouw,

Als Stichting Vogel- en Natuurwacht "Zuid-Flevoland" maken wij ons sterk voor de bescherming van vogels en hun leefgebieden in Zuidelijk Flevoland. Wij zijn ons bewust van de rijkdom aan natuur die we om ons heen kunnen ervaren en vinden dat we die ook nodig hebben om goed te functioneren en plezierig in het leven te staan. Daarom willen die rijkdom ook behouden voor de generaties na ons.

Vanuit deze gedachte onderschrijven wij de doelstellingen van de Europese Vogelrichtlijn en de aanwijzing van Natura2000-gebieden in Nederland, en in het bijzonder die in Zuidelijk Flevoland, en hebben we de ontwerp-aanwijzingsbesluiten kritisch bestudeerd.

In nauw overleg met de WetlandWacht van de Oostvaardersplassen voor Vogelbescherming Nederland dienen wij hierbij onze zienswijze in over het ontwerp-aanwijzingsbesluit Natura2000-gebied #78 Oostvaardersplassen.

Wij steunen de gewijzigde aanwijzing van de Oostvaardersplassen als speciale beschermingszone onder de (Europese) Vogelrichtlijn in combinatie met de aanwijzing ervan als Natura2000-gebied onder de (nationale) Natuurbeschermingswet 1998 van harte voorzover deze - ten opzichte van de geldende aanwijzing uit 1989 - een betere basis vormt voor de instandhouding van de diversiteit aan natuurwaarden en in het bijzonder vogelpopulaties in het gebied.

Zo staan wij positief tegenover het noemen van concrete minimumstreefaantallen voor de verschillende soorten ook al is de term seizoensgemiddelde die in het ontwerpbesluit gebruikt wordt voor ons erg onduidelijk, en juichen wij de versterkingsopdracht voor de Porseleinhoen toe, als ook de toevoeging van met name de landelijk in zeer ongunstige staat verkerende Woudaap, Snor, Grote Karekiet en Paapje aan de aangewezen soorten.

Uiteraard zijn wij er ook blij mee dat een versterkingsopdracht voor de Blauwe Kiekendief wordt voorgesteld, maar dat kon ook moeilijk anders gezien de achteruitgang na de aanwijzing uit 1989.

Wij hebben daarnaast ook - de hierna volgende - punten van kritiek en dringen er bij de minister op aan deze te verwerken in het definitieve aanwijzingsbesluit.

1. De uitbreidings- c.q. verbeteringsdoelen voor de broedvogels Blauwe Kiekendief en Porseleinhoen moeten voorzien worden van een uiterlijke realisatiedatum. Naar onze mening moet dat 31-12-2010 zijn.
Toelichting: Door niet een einddatum in het aanwijzingsbesluit te noemen wordt de uitbreidings- c.q. verbeteringsopgave ontkracht. Immers, niet nu noemen betekent dat pas in het beheerplan een concrete tijdlijn wordt vastgelegd; dus mogelijk pas drie jaar later, jaren die - zeker voor de Blauwe Kiekendief – mogelijk essentieel zijn om nog met succes de uitbreiding c.q. verbetering te kunnen bereiken. De datum van ultimo 2010 is zowel logisch vanwege de doelstelling van de Europese Unie om in dat jaar de achteruitgang in de biodiversiteit gestopt te hebben, als reëel: na vaststelling van het aanwijzingsbesluit later dit jaar resten nog drie jaar voor de implementatie.
2. De minimumpopulatie voor de instandhoudingsdoelstelling voor de Dodaars moet verhoogd worden naar (tenminste) 140 broedparen.
Toelichting: Het lijkt een typefout: 140 en niet 40 is het gemiddelde aantal in de periode 99 – 03 dat SOVON noemt en er is geen enkele reden om daarvan af te wijken.
3. De minimumpopulatie voor de instandhoudingsdoelstelling voor de Woudaap moet verhoogd worden naar (tenminste) drie broedparen.
Toelichting: Het minimumaantal van één broedpaar in het ontwerpbesluit is ons inziens niet zinnig. We moeten toch niet alleen naar broedparen streven maar ook naar voortplantingssucces, en met maar één broedpaar is de kans dat er in feite geen levenskrachtige jongen opgroeien veel te groot. Het door ons voorgestelde minimum van drie is weliswaar nog steeds weinig, maar is qua daadwerkelijke vestiging wel haalbaar; in de periode 1999-2003 is er althans tenminste één keer sprake van geweest. Bovendien kunnen wij ons niet voorstellen dat een beheerinspanning voor één broedpaar wel en voor drie broedparen niet te doen zou zijn.
4. Het herstel voor de Blauwe Kiekendief moet steviger worden aangepakt: het minimumstreefaantal moet worden verhoogd tot tenminste 10 broedparen.
Toelichting: Het lijkt erop dat de aantallen in de periode 99 – 03 resp. 99/00 – 03/04 als uitgangspunt hebben gediend voor het minimumstreefaantal in het ontwerpbesluit. Dat is in geen enkel geval terecht, maar voor De Blauwe Kiekendief al helemaal niet. Landelijk is er voor deze soort sprake van een zeer ongunstige staat van instandhouding. En de Oostvaardersplassen – ook in combinatie met de nabij gelegen Lepelaarplassen – is bij uitstek een gebied in het binnenland waar de Blauwe Kiekendief zich zou moeten kunnen herstellen. We moeten ons daarom richten op de stand in de eerste helft van de 80'er jaren, voordat de achteruitgang van deze soorten in de Oostvaardersplassen intrad; de Europese Vogelrichtlijn die de achteruitgang van de (diversiteit in de) vogelstand beoogt is nota bene van 1979 en ook de nu geldende aanwijzing dateert al van ruim 10 jaar vóór de in het ontwerpbesluit gehanteerde referentieperiode. Het kan toch niet de bedoeling zijn dat je in 1989 instandhouding nastreeft en als er dan toch achteruitgang is je je daarbij neerlegt en geen herstel nastreeft.

5. Ook voor de Wintertaling, de Pijlstaart en de Wilde Zwaan is herstel nodig: de minimumstreefaantallen moeten worden verhoogd tot tenminste een seizoensgemiddelde van resp. 2000, 150 en 35 vogels.

Toelichting: Ook hier lijkt het erop dat de aantallen in de periode 99 – 03 resp. 99/00 – 03/04 als uitgangspunt hebben gediend voor de minimumstreefaantallen in het ontwerpbesluit. En dat is ook voor de hier genoemde soorten zeker niet terecht. Landelijk is er voor deze soorten sprake van een matig ongunstige staat van instandhouding. We moeten ons daarom ook hier richten op de stand in de eerste helft van de 80'er jaren, voordat de achteruitgang van deze soorten in de Oostvaardersplassen intrad; de Europese Vogelrichtlijn die de achteruitgang van de (diversiteit in de) vogelstand beoogt is nota bene van 1979 en ook de nu geldende aanwijzing dateert al van ruim 10 jaar vóór de in het ontwerpbesluit gehanteerde referentieperiode.

6. Het doel voor de Aalscholver als broedvogel moet als volgt, dus ook in lokale termen geformuleerd worden: “Behoud omvang en kwaliteit leefgebied **met een draagkracht voor een lokale populatie van tenminste 5.100 paren** als bijdrage aan de draagkracht van het IJsselmeergebied (**IJsselmeer, Lepelaarplassen, Oostvaardersplassen**) voor een populatie van tenminste **9.600** paren.”

Toelichting: Terecht wordt een streefaantal voor het gehele IJsselmeergebied genoemd vanwege het wisselende voorkomen in de afzonderlijke gebieden en de afhankelijkheid van een en hetzelfde foerageergebied. De regio IJsselmeergebied moet echter wel expliciet omschreven worden, zodat daarover bij beheerders, vergunningverleners en andere betrokkenen geen onduidelijkheid kan bestaan. En het streefaantal hiervoor moet ons inziens 9.600 broedparen zijn, zijnde de som van de gemiddelden van 99 – 03 voor de afzonderlijke gebieden. Daarnaast is het noodzakelijk om ook per gebied minimumstreefaantallen te noemen om te voorkomen dat het totaal voor de regio onder de minimumgrens komt zonder dat één van de beheerders in actie komt. Er zijn immers verschillende beheerders (RWS, SBB en Flevolandschap) voor de verschillende gebieden die waarschijnlijk ook elk hun eigen planning hebben voor het opstellen van het beheerplan. Zonder concrete normen in de vorm van minimumstreefaantallen per gebied is bovendien ook voor de vergunningverleners (de provincies Flevoland en Friesland) niet doenlijk een goede toets uit te voeren.

Kortom, met alleen streefaantallen op regioniveau wordt onnodig een complexe afstemming tussen instanties 'afgedwongen' die het uiteindelijke doel (behoud draagkracht) in gevaar brengt.

7. Voor de Zearend als niet-broedvogel moet als doel geformuleerd worden: “Behoud omvang en kwaliteit leefgebied **voor een populatie van gemiddeld 2 vogels (seizoensmaximum)**.”

Toelichting: Het ontbreken van een minimumpopulatie - juist een van de pluspunten van de huidige serie nieuwe aanwijzingen - zwakt het doel aanzienlijk af en is onbegrijpelijk. Laten we ons sterk maken voor deze soort die voor het eerst sinds jaren weer in Nederland gebroed heeft; om dat ook voor komende jaren te bevorderen is een zo concreet mogelijke bescherming van het leefgebied door het hele jaar heen wel het minste wat we kunnen doen. Het door ons voorgestelde aantal van twee is het gemiddelde seizoensmaximum in de periode 99/00 – 03/04 en is daarmee in lijn met de systematiek die voor de andere niet-broedvogels is aangehouden. Dit aantal is

bovendien in de praktijk ook haalbaar gebleken in de seizoenen na 03/04.

8. De Kluut en Velduil moeten in principe weer als broedvogel aangewezen worden.
Toelichting: Deze soorten zijn als zodanig aangewezen in artikel 2 van het op dit moment geldende besluit van 1989 en er is in het ontwerpbesluit geen enkele argumentatie te vinden, waarom die aanwijzing zou mogen vervallen. De Velduil resp. Kluut verkeert bovendien landelijk in zeer resp. matig ongunstige staat van instandhouding.
9. De Kleine Zilverreiger, Zeearend en de Grauwe Klauwier moeten ook als broedvogel aangewezen worden.
Toelichting: Waarom niet ? Alle drie soorten zijn Vogelrichtlijn-soorten (bijlage 1), het gebied is geschikt gebleken en dat willen we toch behouden ? We zien al teruggang in diversiteit, moeten maar hopen dat dat niet nog erger wordt, en als er dan soorten zijn die zich blijkbaar wel in het gebied willen vestigen- zonder dat daar overigens een versterkingsopdracht voor van kracht was – laten we dan ons best doen om die - potentieel dus kansrijke – soorten te beschermen. Voor de Grauwe Klauwier geldt bovendien dat de landelijke staat van instandhouding voor de soort als broedvogel zeer ongunstig is en voor de Zeearend dat het gebied het enige in Nederland is waar de soort de afgelopen jaren heeft gebroed.
10. De doelen voor niet-broedvogels moeten allemaal geformuleerd worden in termen van een seizoensmaximum, in plaats van (voor een deel) een seizoensgemiddelde. Histogrammen met een verdeling van de streefaantallen over de maanden van het jaar (gebaseerd op gemiddelden over dezelfde referentieperiode, te weten 99/00 – 03/04) zouden eraan moeten worden toegevoegd.
Toelichting: Seizoensgemiddelden zijn behalve voor de goed ingewijden nietszeggend en ook voor hen alleen bruikbaar met inachtneming van het desbetreffende histogram. Een seizoensmaximum is in ieder geval een 'echt' getal, dat in het veld kan worden waargenomen en door toevoeging van een histogram ontstaat direct inzicht in de relevante versus de niet relevante maanden in het jaar. Zonder deze aanpassingen in de formulering van de doelen voorzien wij een onnodige onduidelijkheid bij belanghebbenden en die zal een vruchtbare samenwerking tussen partijen en daarmee de gebiedsbescherming niet bevorderen.

Hoogachtend,
namens de Vogel- en Natuurwacht “Zuid-Flevoland”

N. van der Ben
voorzitter

W.J. Kleefstra
secretaris

Kopie: W.J. Kleefstra, Wetlandwacht van de Oostvaardersplassen